

ΛΟΓΟΣ ΤΟΥ ΑΚΑΔΗΜΑΪΚΟΥ Κ. ΑΝΑΣΤΑΣΙΟΥ Κ. ΟΡΛΑΝΔΟΥ

Κύριε Πρόεδρε τῆς Δημοκρατίας,

Ἡ Σύγκλητος τῆς Ἀκαδημίας μου ἔκαμε — παρὰ τὰς ἀντιρρήσεις μου — τὴν τιμὴν νὰ μὲ συμπεριλάβῃ εἰς τοὺς ὀμιλητὰς τῆς σημερινῆς πανηγυρικῆς τῆς συνεδρίας, ἐπειδὴ ἐθεώρησεν ἀπαραίτητον νὰ ὀμιλήσῃ κατ' αὐτὴν καὶ τὸ σήμερον ἀρχαιότερον αὐτῆς μέλος καὶ δὴ ὁ μόνος ἐπιζῶν ἐκ τῶν 38 ἀκαδημαϊκῶν, οἵτινες, ἀριστίνδην ἐκλεγέντες τὸ 1926, ἐσχημάτισαν τὸν πρῶτον πυρῆνα τοῦ ιδρύματος τούτου.

Συμμορφούμενος πρὸς τὴν ἐπιθυμίαν ταύτην τῆς Συγκλήτου θὰ προσπαθῆσω ἐντὸς τοῦ μετρημένου χρόνου, ποῦ μου ἐτάχθη διὰ τὴν ὀμιλίαν μου, νὰ ἀναπολήσω εἰς τὴν μνήμην μου καὶ σὰς ἐκθέσω, μὲ τὰς ἀσθενεῖς μου δυνάμεις, μερικὰς αἰσθητικὰς παρατηρήσεις καὶ τινὰ χαρακτηριστικὰ περιστατικά, τῶν ὁποίων ὑπῆρξα ἀντόπτης καὶ αὐτήκοος μάρτυς κατὰ τὰ πρῶτα ἔτη τοῦ βίου τοῦ ιδρύματος τούτου. Θὰ σὰς παρακαλέσω μόνον νὰ λάβετε ὑπ' ὄψιν σας καὶ τὸ Ἀριστοτέλειον δόγμα καθ' ὃ «Τὰ πάντα πέφυκε καὶ ἔλαττο ὕσθα ι), δόγμα, ἀπὸ τὸ ὁποῖον δὲν ἐξαιρεῖται βεβαίως καὶ ἡ μνήμη μου.

Θὰ ἀρχίσω ἀπὸ μερικὰς παλαιὰς ἀνεκδότους αἰσθητικὰς μου παρατηρήσεις ἐπὶ τῆς προσόψεως τοῦ μεγάρου, τὸ ὁποῖον μᾶς στεγάζει.

Ὅσακις, νεώτατος ἀκόμη, ἀπόφοιτος τοῦ Πολυτεχνείου μας, διέβαινα ἐμπρὸς ἀπὸ τὴν Ἀκαδημίαν, ἐστεκόμουν πάντοτε, πολλὴν ὥραν, εἰς τὸ πλατύ, μαρμαρόστρωτον προαύλιόν της, γοητευμένος τόσον ἀπὸ τὸ κάλλος τῆς ἀρχιτεκτονικῆς της ἐμφανίσεως, ὅσον καὶ ἀπὸ τὴν ἄψογον τελειότητα τῆς ἐκτελέσεώς της, πὸν συναγωνίζεται ἀσφαλῶς τὴν τελειότητα τῶν Περικλείων μνημείων τῆς Ἀκροπόλεως. Ἀργότερον προσεκτικωτέρα μελέτη τῆς τόσον ἐλκυστικῆς προσόψεως τοῦ κτηρίου, μου ἀπεκάλυψεν, ὅτι τὸ μυστικὸν τοῦ κάλλους της δὲν ὠφείλετο μόνον εἰς τὰς ἁρμονικὰς γραμμὰς καὶ τὰς ἐπιτυχεῖς ἀναλογίας

τῶν ἰωνικῶν μελῶν, πὸν ἀπαρτίζουσι τὰ μεγάλα τῆς, ἐξάστυλα Προπύλαια, ἀλλὰ, κυρίως καὶ κατ' ἐξοχήν, εἰς τὴν εἰς σχῆμα κατακεκλιμένου κεφαλαίου πεῖ | — τὸ κλασσικὸν σχῆμα ὑποδοχῆς — ἐν κατόφει διάταξιν τῶν μερῶν τῆς. Δὲν ὑπάρχει ἐδῶ πράγματι ὁ συνεχῆς ἐκεῖνος μακρὸς, στεγνὸς καὶ βαρὺς κατακόρυφος τοῖχος τῆς προσόψεως. τὸν ὅποιον βλέπομεν, εἰς ἄλλα, περίπου σύγχρονα, νεοκλασσικὰ μνημεῖα τῶν Ἀθηρῶν, ὡς π.χ. τὰ Παλαιὰ Ἀνάκτορα καὶ ἐν μέρει τὸ Πανεπιστήμιον. Εἰς τὴν Ἀκαδημίαν τὰ ἐπὶ μέρους στοιχεῖα τοῦ κτηρίου ἐτοποθετήθησαν πολὺ διαφορετικὰ· ἔτσι τὰ μὲν ὑψηλά τῆς Προπύλαια κατέλαβον τὸ βάθος τοῦ πεῖ, αἱ δὲ χαμηλότεραι, πλάγαι, ἀντιθέτως πρὸς ἀλλήλας ἐστραμμέναι καὶ ἰσχυρῶς πρὸς τὰ ἐμπρὸς προβάλλουσαι πτέρυγες τοῦ κτηρίου, τὰς καθέτους τοῦ πεῖ πλευράς. Κατ' αὐτὸν ὁμοῦ τὸν τρόπον τῆς διατάξεως ἐδημιουργήθησαν ἀλληλοδιαδόχως ἐσοχαὶ καὶ προχωρήσεις, παρουσιάζουσαι ἐντόνους μεταπτώσεις φωτὸς καὶ σκιᾶς τῶν κατακορῶν ἐπιφανειῶν τῶν ἐπὶ μέρους κτηρίων, αἵτινες προσδίδουν εἰς τὸ ὅλον συγκρότημα πλαστικότητα, κίνησιν, ἀκόμη καὶ δραματικότητα. Τὸν παλμὸν αὐτὸν τῆς πλαστικῆς προσόψεως ἀδξάνουν ἀκόμη περισσότερο καὶ αἱ μὲ κάποιαν ρωμαντικὴν ἐλευθερίαν, ἐκατέρωθεν τῶν προπυλαίων, ὑπερηφάνως πρὸς τὸν οὐρανὸν ὑψούμεναι δύο στιβαραὶ ἰωνικαὶ στῆλαι, αἱ βαστάζουσαι τὰ ἀγάλματα τῶν ποδηγετῶν τῆς Ἀκαδημίας θεῶν, τῆς Ἀθηνᾶς καὶ τοῦ Ἀπόλλωνος.

Ἡ καθαρῶς πλαστικὴ καὶ γραφικὴ συνάμα λύσις, τὴν ὁποίαν ἐφήρμοσεν εἰς τὴν Ἀκαδημίαν ὁ λεπταίσθητος καὶ ἐλληνολάτρης Δανὸς ἀρχιτέκτων τῆς Θεόφιλος Χάνσεν, εὐκόλως ἐξηγεῖται ἂν ἀναλογισθῶμεν, ὅτι ὁ Χάνσεν, ἀκολουθῶν καὶ εἰς τοῦτο τὸ παράδειγμα πολλῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων ἀρχιτεκτόνων καὶ προσάντων τῶν μεγάλων καλλιτεχνῶν τῆς Ἀναγεννήσεως, δὲν ἦτο μόνον ἀρχιτέκτων ἀλλὰ καὶ γλύπτης καὶ ζωγράφος· δι' αὐτὸ καὶ ὡς γλύπτης μὲν ἔδωκεν εἰς τὸ ἔργον τοῦ τὴν ἐντύπωσιν μιᾶς ἐλευθέρως πλασμένης ἀρχιτεκτονικῆς μορφῆς, ὡς ζωγράφος δέ, ὄχι μόνον ἐφιλοτέχνησε τὰς ὠραίας ἐσωτε-

ρικός τοιχογραφίας τῆς Β. καὶ Δ. πλευρᾶς τῆς αἰθούσης ταύτης, τὰς εἰκονιζούσας σκηνὰς ἀπὸ τὸν βίον τοῦ Προμηθέως, ἀλλὰ καὶ ἐπιτυχέστατα ἐφήρμοσε τὴν ἀρχαίαν πολύχρωμον διακόσμησιν εἰς τὰ κιονόκρανα, τὰς γλυφὰς καὶ τὰ κυμάτια τῶν Προπυλαίων.

Τὴν περιγραφεῖσαν λαμπρὰν εἰκόνα τοῦ μεγάρου ἔχοντες πρὸ αὐτῶν οἱ πρῶτοι ἐκλεγέντες Ἀκαδημαῖκοί, ἠλπίζομεν, ὅτι καὶ συντόμως θὰ εἶχομεν τὴν ἐξαιρετικὴν τύχην νὰ ἐγκατασταθῶμεν ἀμέσως καὶ ἀνέτως εἰς αὐτό. Πλήν, δυστυχῶς, ἡ προσδοκία μας αὕτη διεψεύσθη ἀμέσως καὶ σχεδὸν καθ' ὅλην τὴν γραμμὴν· διότι τὸ πολυτελὲς αὐτὸ μνημεῖον, ἀφθὲν ἐπὶ μίαν ὀλόκληρον τεσσαρακονταετιάν ἄνευ ἀκαδημαϊκῶν — ἂν καὶ δι' αὐτοὺς καὶ μόνον προωρίζετο — εἶχε καταστήσει κυριολεκτικῶς ἄσυλον πλειόνων ἀστέγων κρατικῶν ὑπηρεσιῶν καὶ ἐπιστημονικῶν ὀργανισμῶν, οἵτινες, ἀντιστάσεως μὴ οὔσης, ἐπωφελήθησαν τῶν εὐρέων καὶ πολυτελῶν χώρων του, ἵνα ἐγκατασταθοῦν εἰς αὐτούς. Οὕτως, ὀλίγα μόνον ἔτη μετὰ τὴν τὸ 1887 γενομένην παράδοσιν τοῦ μεγάρου εἰς τὸ Κράτος, ἐγκατεστάθη εἰς αὐτὸ πρῶτον τὸ Νομισματικὸν Μουσεῖον, ἀργότερον δὲ καὶ τὸ Βυζαντινόν. Τὰ σημερινὰ γραφεῖα τῆς Διοικήσεως κατελήφθησαν ἀπὸ ὑπηρεσίας τοῦ ὑπουργείου τῶν Ἐξωτερικῶν, ἐπιμελουμένας τῶν ἤδη πρὸ τῆς λειτουργίας τῆς Ἀκαδημίας γενομένων δωρεῶν Ὀμογενῶν δι' ὑποτροφίας καὶ συντήρησιν ἑλληνικῶν γυμνασίων τοῦ ὑποδοῦλου Ἑλληνισμοῦ, καὶ τέλος εἰς ὀλόκληρον τὸ δυτικὸν ἥμισυ τοῦ ἰσογείου ἠπλώθησαν τὰ Γενικὰ Ἀρχεῖα τοῦ Κράτους. Οὕτω ἐλευθέρα κατήντησε νὰ μένη μόνον ἡ πολυτελής αὕτη αἴθουσα τῶν τελετῶν, χρησιμοποιοιμένη ἐν τούτοις καὶ αὐτὴ συχνὰ διὰ διαλέξεις καὶ ὁμιλίας ἀσχέτους πρὸς τὰ θέματα τῆς Ἀκαδημίας.

Πρὸ τοιαύτης εὐρεθέντες καταστάσεως, ὡς πρῶτον μας μέλημα ἐθεωρήσαμεν τὴν ἀπελευθέρωσιν τῶν χώρων ἀπὸ τοὺς παρείσακτους, πρῶγμα πὸν ἀπότησε καὶ ἀγῶνας πολλοὺς καὶ χρόνον, ἀφοῦ καὶ σήμερον ἀκόμη παραμένουν ἀκλόνητα εἰς τὴν θέσιν των τὰ Γενικὰ Ἀρχεῖα τοῦ Κράτους, μόλις δὲ πρὸ τινων μηνῶν ἐλάβομεν τὴν παρήγορον ἐλ-

πίδα τῆς ἀπομακρύνσεώς των δι' ἐγκαταστάσεως αὐτῶν εἰς ἴδιον κτήριον, τὴν δαπάνην ἀνεγέρσεως τοῦ ὁποίου ἀνέλαβε γενναιοδῶρως ὁ κ. Μποδοσάκης Ἀθανασιάδης, ἀποβαίνων οὕτω καὶ αὐτὸς μέγας ἐδεργέτης τῆς Ἀκαδημίας.

Ἄλλ' αἱ δυσκολίαι καὶ ἀντιξοότητες τῆς ἐγκαταστάσεώς μας εἰς τὸ μέγαρον δὲν ἔληξαν ἕως ἐδῶ. Συνεχίσθησαν ἀπὸ σοβαρὰς ὀργανικὰς βλάβας καὶ ἀτελείας τοῦ κτηρίου, ἐπειδὴ τοῦτο, παραμεῖναν ἐπὶ μακρὰ ἔτη ὑπὸ πλείονας ἀνευθύνους οἰκήτορας, δὲν ἐτύγχανε παρ' αὐτῶν τῆς ἀπαιτουμένης συντηρήσεως καὶ ἐπισκευῆς, ὁ δὲ δωρητὴς του ἐχάρισε μὲν τὸ οἰκοδόμημα καὶ τὴν ἐπίπλωσίν του εἰς τὸ Κράτος ἀλλά, μὴ προβλέπων ὅτι θὰ ἔμενεν ἡ Ἀκαδημία ἄνευ Ἀκαδημαϊκῶν, δὲν ἀφῆκεν, ἀποθανῶν, καὶ μικρὸν τι ποσὸν διὰ τὴν συντήρησίν του, οἱ δὲ κληρονόμοι του, πτωχεύσαντες ἐν τῷ μεταξύ, δὲν ἦσαν πλέον εἰς θέσιν νὰ τὸ ἐνισχύσουν οἰκονομικῶς. Ἔτσι, μεγάλη καὶ ὀδυνηρὰ ὑπῆρξεν ἡ ἐκπληξίς μας, ὅταν ἐπιτροπὴ ἐκ τοῦ πρώτου προέδρου τῆς Ἀκαδημίας Φωκίωνος Νέγρη καὶ δύο ποιητῶν Ἀκαδημαϊκῶν, τοῦ Παλαμᾶ καὶ τοῦ Δροσίνη — ὑπεθυμίζω ἐδῶ ὅτι ὑπῆρχεν ἀκόμη τότε καὶ τρίτος ποιητὴς Ἀκαδημαϊκός, ὁ Ἀριστομένης Προβελέγγιος, ἀλλ' οὗτος... ποιητικῇ ἀδείᾳ ἀπουσίαζε διαρκῶς εἰς Σίφρον — ὅταν, λέγω, ἡ ἐπιτροπὴ αὕτη προσῆλθε διὰ νὰ παραλάβῃ τὰ κλειδιὰ τοῦ μεγάρου ἀπὸ τὸν τότε φρουρὸν τοῦ κτηρίου Δ/ντὴν τῶν Γ.Α.Κ. μακαρίτην Γιάννην Βλαχογιάννην, ἐπληροφορεῖτο παρ' αὐτοῦ: α) ὅτι ἡ στέγη τοῦ μεγάρου ἔσταζε, ἐπειδὴ πολλὰ κεραμίδια τῆς εἶχον θρασθῆ ἢ μετακινήθῃ ἀπὸ τὴν θέσιν των, β) ὅτι τὰ σίδηρα τοῦ φωταγωγοῦ τῆς αἰθούσης ταύτης τῶν τελετῶν ἦσαν ἐτοιμόρροπα, τὰ δὲ κρύσταλλά τους σχεδὸν ὅλα ραγισμένα καὶ γ) τὸ καὶ σπουδαιότερον, ὅτι οὔτε ἠλεκτρικὴ ἐγκατάστασις οὔτε θερμάνσεως τοιαύτη εἶχε προβλεφθῆ!

Ἐπεχρεώθημεν λοιπὸν τὰ δύο πρώτα ἔτη ὄχι μόνον νὰ συνεδριάζωμεν ἐνίοτε ὑπὸ βροχὴν, ἀλλά, καὶ νὰ φωτιζώμεθα καὶ νὰ θερμαινώμεθα ἀπὸ τὸν ζωγραφιστὸν πυρσὸν ποὺ κρατεῖ ἀναμμένον εἰς

τὴν γειτονικὴν τοιχογραφίαν τοῦ Griepenkerl ὁ ταλαίπωρος πυροφόρος Προμηθεύς. Ἐννοεῖται, ὅτι ἐφροντίσαμεν μὲν ἀμέσως νὰ θεραπεύσωμεν τὰς κτηριακὰς αὐτὰς ἐλλείψεις, ἀλλὰ τὰ ἀπαιτούμενα διὰ ταύτας ποσὰ ἦσαν τεράστια, ἢ δὲ Ἐκαδημία, μὴ ἐπιχορηγομένη τότε ἀπὸ τὸ Κράτος, ἐστερεῖτο τῶν σχετικῶν χρημάτων, ἂν καὶ ἦτο δυνατόν νὰ ἔχη καὶ μάλιστα πολλὰ εἰσοδήματα ἐκ τοῦ κατὰ τὸ 1872 γενναίου πρὸς αὐτὴν καὶ τὰ γυμνάσια τοῦ ὑποδούλου Ἑλληνισμοῦ κληροδοτήματος τοῦ ἐν Κισινὸβ τῆς Βεσσαραβίας ἐγκατεστημένου βορειοηπειρώτου Ἀναστασίου Τσοῦφλη, ἂν τοῦτο, κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς ἀνυπαρξίας Ἀκαδημαϊκῶν, δὲν εἶχε κατὰ τὸ πλεῖστον καταναλωθῆ ὑπὲρ τῶν γυμνασίων. Ὅπως δὲ ἢ ἐπισκευὴ τῆς στέγης ἐπετεύχθη, ὅταν ἐπιτέλους ἐδέησε νὰ δοθῆ εἰς τὴν Ἀκαδημίαν τὸ εἰς αὐτὴν ἀναλογοῦν ἐκ τοῦ Πανεπιστημίου ποσόν. Ἡ φροντὶς τῆς ἐπισκευῆς τῆς στέγης ἀνετέθη τότε εἰς τὸν ἀρχιτέκτονα Ἀκαδημαϊκὸν Κουρεμένον, ὅστις διὰ πάντας τοὺς ἐπὶ διετίαν καθημερινούς του κόπους ἀντημείφθη πλουσιοπαρόχως ὑπὸ τῆς Ἀκαδημίας... διὰ τῆς εἰσπραξέως ἀπειρῶν εὐχαριστιῶν ὑπὸ τοῦ προεδρείου τῆς.

Καὶ ἐπειδὴ ὁ λόγος περὶ τῶν συνθηκῶν ὑπὸ τὰς ὁποίας ἐγίνοντο αἱ συνεδριάσεις τῆς ὀλομελείας, θὰ σᾶς ἀναφέρω, ὅτι κατὰ τὰ πέντε πρῶτα ἔτη ἢ διάταξις τῶν καθισμάτων τῆς αἰθούσης ταύτης δὲν ἦτο ὅπως τὴν βλέπομεν σήμερον, μὲ χωριστὸν γραφεῖον διὰ τὸ προεδρεῖον καὶ ἀναπαντικὰ παράλληλα ἀνάκλιτρα διὰ τοὺς ἄλλους Ἀκαδημαϊκούς. Ὑπῆρχε τότε μόνον μία στενόμακρος τράπεζα, διήκουσα ἀπὸ τῆς εἰσόδου μέχρι τοῦ τότε μεταξὺ τῶν δύο αὐτῶν φανοστατῶν ἰδρυσμένου μαρμαρίνου ἀνδριάντος τοῦ Σίνα, ὅστις, εἰρήσθω ἐν παρόδῳ, πρὸ τινῶν ἐτῶν μετετέθη κατ' ἀρχὰς μὲν εἰς τὸν προθάλαμον τοῦ ἰδρύματος, τελευταίως δ' ἐξῆλθεν εἰς τὸν πρὸ τοῦ μεγάρου σύνδενδρον κῆπον, ὅπου εἶναι μὲν πράγματι ἢ ὀρθὴ θέσις κάθε μαρμαρίνου ἀνδριάντος, κινδυνεύει ὅμως τὸ ὠραῖον ἔργον τοῦ Λεωνίδα Δρόση νὰ ὑποστῇ τοὺς ἀκρωτηριασμούς καὶ ἄλλους χρωματικούς βανδαλισμούς, τοὺς ὁποίους ὑπέστησαν καὶ οἱ εἰς τὸν πρὸ τοῦ Πανεπιστημίου κῆπον

ιδρυμένοι ἀνδριάντες τοῦ Γλάδστωνος καὶ τοῦ Κοραῆ, ἀκόμη δὲ καὶ αὐτοὶ οἱ ἀμέσως πρὸ τοῦ προαυλίου τῆς Ἀκαδημίας καθιστοὶ ἀνδριάντες τοῦ Πλάτωνος καὶ τοῦ Σωκράτους.

Πέριξ λοιπὸν τῆς μνημονευθείσης μακρᾶς καὶ στενῆς τραπέζης ἐκάθηρτο ἀρχικῶς ἐπὶ λιτῶν ξυλίνων καθισμάτων ὅλοι οἱ πρῶτοι Ἀκαδημαῖκοί, πρὸς τὸ Βόρειον μὲν ἄκρον τῆς οἱ σεβάσμιοι καὶ πρεσβύτεροι (ὁ Νέγρης, ὁ Χατζιδάκις, ὁ Ρήγας Νικολαΐδης, ὁ Ρακτιβάν, ὁ Παλαμᾶς, ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Χρυσόστομος, ὁ Τσουντας, ὁ Αἰγινήτης), παρὰ δὲ τὴν θύραν τῆς εἰσόδου οἱ νεώτεροι, ἔσχατος δὲ πάντων, ὡς νεώτατος, ὁ ὀμιλῶν, Βενιαμὴν τότε τῆς Ἀκαδημαϊκῆς οἰκογενείας καὶ τώρα πλέον Μαθουσάλας τῆς, μετὰ τὸν κ. Ἐρρ. Σκάσσην.

Σᾶς ἀνέφερα ἕως τώρα μόνον τὰς ἀνωμαλίας καὶ τὰς βλάβας τοῦ κτηρίου, αἱ ὅποια καὶ ὀλονὲν διωρθοῦντο καὶ ἐξουδετεροῦντο διὰ τῆς φιλοτίμου ἐνεργείας τῶν προέδρων τοῦ ἰδρύματος. Δημιουργουμένων ὁμως διαρκῶς νέων ἀπαραιτήτων ἐπιστημονικῶν ὑπηρεσιῶν, ὡς ἦσαν τὰ παλαιότερον μὲν ἀρχεῖα λεγόμενα, τώρα δὲ κέντρα ἐπιστημονικῆς ἐρεῦνης, οἱ διαθέσιμοι ἐν τῷ μεγάρῳ χῶροι ἀπεδεικνύοντο ὅλως ἀνεπαρκεῖς. Παρίστατο τούτου ἕνεκα ἀπόλυτος ἀνάγκη δημιουργίας νέων τοιούτων καὶ εἰ δυνατόν ἐντὸς τοῦ περιβόλου τῆς Ἀκαδημίας. Καὶ ἐπετεύχθη μὲν ἀργότερον ἢ στέγασις τῶν ἑπτὰ αὐτῶν κέντρων εἰς ἴδιον μέγαρον, ἀνεγερθὲν ὑπὸ τῆς Ἀκαδημίας ἐπὶ οἰκοπέδῳ δωρηθέντος ὑπὸ τοῦ ἀειμνήστου Γ. Οἰκονόμου, ἐν τῷ μεταξὺ ὁμως εἷς πρόεδρος — ὄνομα καὶ μὴ χωρὶς — ἐπρότεινε τὴν ἀνάγεσιν πολυωρόφου κτηρίου εἰς τὸ πρὸς τὴν ὁδὸν Ἀκαδημίας βάθος τοῦ κήπου τῆς. Ἡ πρότασις του ὁμως αὕτη ἀπερρίφθη ἀμέσως ὑπὸ τῆς Συγκλήτου, ὡς ζημιούσα μεγάλως τὴν ὁμοίαν πρὸς τὴν κυρίαν ὄψιν ὀπισθίαν μνημειακὴν ἐμφάνισιν τοῦ μεγάρου. Τὸ κακὸν ὁμως εἶναι ὅτι τὴν πρότασιν ταύτην τοῦ προέδρου ἠκολούθησε καὶ ἄλλη παρομοία — τεχνικοῦ μάλιστα Ἀκαδημαϊκοῦ αὐτῆ — περὶ κατασκευῆς κατοικίας τοῦ Ἐφόρου τῶν γραφείων, ἐντὸς τοῦ κήπου καὶ παρὰ τὴν ὁδὸν Σίνα. Ἐτυχεν ὁμως καὶ αὕτη ὁμοίως ὑποδοχῆς ὑπὸ τῆς Συγκλήτου. Ἐν τούτοις τὰ ἐξ

οικείων αὐτὰ κατὰ τῆς αἰσθητικῆς ἐμφανίσεως τῆς Ἀκαδημίας βέλη δὲν ἐσταμάτησαν ἕως ἐδῶ· ὀλίγα ἔτη βραδύτερον ἄλλος πρόεδρος ἐπρότεινε τὸν καθαρισμὸν τῶν ἰωνικῶν κίονων τῶν προπυλαίων καὶ μάλιστα δι' ἠλεκτρικῆς σβούρας, ἡ ὁποία δὲν θὰ ἀφήρει μόνον τὴν τόσον συμπαθῆ ὠχροκιτρίνην πάτιναν αὐτῶν, τὴν προελθοῦσαν ἀπὸ τὸ σιγαλὸν φίλημα τοῦ χρόνου, ἀλλ' ἀκόμη καὶ τὴν ἐπιδερμίδα τοῦ μαρμάρου, καταστρέφουσα οὕτω καὶ τὰς ἀναλογίας των καὶ προσδίδουσα εἰς αὐτοὺς τὴν «ζαχαρένια» ὄψιν, τὴν ὁποίαν ἔλαβον οἱ καθ' ὅμοιον τρόπον καθαρισθέντες κίονες τῆς Ἐθνικῆς Βιβλιοθήκης. Εἶναι περιττὸν βεβαίως νὰ προσθέσω, ὅτι καὶ ἡ πρότασις αὕτη ἀπερρίφθη ὁμοίως ὑπὸ τῆς Συγκλήτου· καὶ εἶναι εὐτυχῆς ὁ ὁμιλῶν, ὅτι, ὡς μέλος τῆς Συγκλήτου ἐπὶ 17 συνεχῆ ἔτη, ἔδρασε πάντοτε, διὰ τῆς ἀρνητικῆς ψήφου του, ὡς τ ρ ο χ ο π έ δ η κατὰ πάσης ἐναντίον τῆς αἰσθητικῆς ἐμφανίσεως τοῦ μεγάρου ἀποπείρας. Δὲν ἠδυνήθη ὅμως δυστυχῶς νὰ πράξῃ τὸ αὐτὸ καὶ κατὰ τῶν παραλλήλως ἢ ὀλίγον ἀργότερον γενομένων, ἐξωτερικῶν πλέον, ὁμοίας φύσεως προσβολῶν, πρώτη τῶν ὁποίων ὑπῆρξεν ἀφ' ἐνὸς ἢ πρὸ τῆς εἰσόδου τοῦ μεγάρου ἐγκατάστασις τῆς ἀφετηρίας τῶν αὐτοκινήτων συγκοινωνίας, ἣτις ἀποτελεῖ πᾶν ἄλλο ἢ τ η λ α υ γ έ ς μ έ τ ω π ο ν αὐτῆς, καὶ ἀφ' ἐτέρου ἡ τοποθέτησις περιπτέρου παρὰ τὴν εἴσοδον τοῦ κήπου. Ματαίως παρεκάλεσαν οἱ ἐκάστοτε πρόεδροι τὰς ἀρμοδίας ἀρχὰς νὰ ἀπομακρύνουν ἀμφοτέρω τὰ ἀνωτέρω ἐνοχλητικὰ κατασκευάσματα, πλὴν ὅμως ταῦτα, παρὰ τὰς δοθείσας ὑποσχέσεις, ἐξακολουθοῦν νὰ παραμένουν ἀμετακίνητα, φράσσοντα ἀπὸ τὸν θεατὴν τὴν πρώτην καὶ καλυτέραν θέαν τῆς ἐντυπωσιακῆς προσόψεως τοῦ μεγάρου. Καὶ ὡς νὰ μὴ ἔφθαναν αὐτά, νέοι τώρα καὶ σοβαρότεροι κίνδυνοι ἀπειλοῦν τὴν ἀκτινοβολίαν τοῦ κτηρίου. Προέρχονται δ' αὐτοὶ ἐκ τῶν ἀνεγειρομένων ἐσχάτως παννυφίλων οἰκοδομῶν ἐπὶ τῶν ὁδῶν πὺν περιβάλλουν τὴν Ἀκαδημίαν.

Ὅταν πρὸ 40 καὶ πλέον ἐτῶν ἀνηγείρετο τὸ κατὰ τὴν γωνίαν τῶν ὁδῶν Πανεπιστημίου καὶ Κοραῆ κτήριον τοῦ Γεν. Λογιστηρίου, συνολικοῦ ὕψους 25 μ., ὁ μακαρίτης αἰσθητικὸς καὶ λογοτέχνης καὶ

κατόπιν Ἀκαδημαϊκὸς Ζαχαρίας Παπαντωνίου διεμαρτυρήθη ἐντόνως διὰ τοῦ τύπου, γράφας, ὅτι τὸ κτήριο αὐτὸ «θὰ ἔχῃ ὡς ἀποτέλεσμα νὰ γκρεμίσῃ στὰ κατὰ βῆθη τῆς θεᾶς ἐνὸς μνημείου, ὅπως τὸ Πανεπιστήμιον», τὸ ἄλλο αὐτὸ σπουδαῖον νεοκλασσικὸν κτήριο τῶν Ἀθηνῶν.

Τί θὰ ἔλεγε λοιπὸν σήμερα ὁ ἐξαιρετὸς αὐτὸς τεχνοκρίτης, ἂν ἔζη καὶ ἔβλεπε τὸ ἀπέναντι ἀκριβῶς τῆς προσόψεως τῆς Ἀκαδημίας πρὸ τινος ἀνεγερθὲν «Μέγαρον Ἀθηνῶν», ὅπως κολακεύεται νὰ ὀνομάζεται, ὕψους 27,50 μ., ἔναντι τῶν 13 μόνον μέτρων ὕψους πὸν ἔχει ἡ κορυφή τοῦ ἀετώματος τῶν προπυλαίων τῆς Ἀκαδημίας; Ἐὰν ὁμοια κτήρια ὑψωθοῦν παραπλεύρως τοῦ νέου, μέχρι τῆς ὁδοῦ Κοραῆ καὶ ἄλλα πάλιν ὀγκώδη κτισθοῦν, ὡς ἀνηγγέλη ἤδη, ἐπὶ τῆς ὁδοῦ Σίνα, εἰς τὴν θέσιν τοῦ ἄλλοτε Λεοντείου Λυκείου, ἡ Ἀκαδημία θὰ καταποντισθῇ ἐντὸς ἐνὸς φρέατος, θὰ χάσῃ ὅλην τὴν ἀκτινοβολίαν της καὶ θὰ πάθῃ κυριολεκτικῶς ἀσφυξίαν, ὁμοίαν μὲ τὴν τῶν Ἀγ. Θεοδώρων καὶ τῆς Καπνικαρέας. Θὰ πρέπει λοιπὸν ἀπαραιτήτως, ἀφοῦ ἡ σήμερον ὑφισταμένη Κοσμητεία Ἐθνικοῦ Τοπίου καὶ Πόλεως οὐδεμίαν ἐξουσίαν ἔχει νὰ ἐμποδίξῃ τὴν εἰς καιρία σημεῖα τῆς πόλεως ἀνέγερσιν σπιτιῶν, πὸν ἀποτελοῦν γροθιές ἀρχιτεκτονικῆς κατὰ τὴν ἔκφρασιν τοῦ μακαρίτου Περικλῆ Γιαννοπούλου, νὰ ψηφισθῇ τὸ ταχύτερον ὑπὸ τῆς Βουλῆς, ὡς εἶχεν ἤδη προτείνει μὴ εἰσακουσθεῖς ὁμοῦς ὁ Παπαντωνίου, νόμος περὶ Συστάσεως Ἀνωτάτης Ἐξουσίας Δημοσίας Καλαισθησίας, ἀπαγορευῶν τὴν ἀνέγερσιν οἰκοδομῶν ἄνευ ἀποφάσεως τοῦ Σώματος, εἰς τὸ ὅποῖον ἡ Βουλὴ θὰ μεταβιβάσῃ τὴν ἀνωτάτην ἐξουσίαν ἐπὶ τῶν ἀσταθμῆτων τῆς Δημοσίας Καλαισθησίας καὶ τὴν ἀπέραντον δικαιοδοσίαν ἐπὶ τῆς μορφῆς τῆς πόλεως καὶ τοῦ τοπίου. Εἶναι τοῦτο ἐθνικὴ ἀνάγκη, διότι ἡ μανία τοῦ ὕψους, ἡ ὁποία ἀνεπτύχθη τελευταίως, ἔνεκα τῆς κοινωνικῆς ἀνάγκης τῆς πυκνοκατοικήσεως, εἶναι ὁ μεγαλύτερος κίνδυνος, ὅχι μόνον διὰ τὰ ἱστορικὰ καὶ καλλιτεχνικά μας μνημεῖα, ἀλλὰ καὶ διὰ τὴν ἐν γένει μορφήν τῆς πόλεως.

Ἐξαιρέσωμεν τοῦλάχιστον ἀπὸ τὴν μανίαν αὐτὴν τὰ καίρια μέρη τῆς πόλεως — καὶ ὡς τοιοῦτον ἔρχεται πρῶτον τὸ περὶ τὸ τρίπτυχον Ἀκαδημίας, Πανεπιστημίου, Βιβλιοθήκης τετραγώνον. Ἐξαιρέσουσιν εἰς τὸ μέρος αὐτὸ χίλιοι ἄνθρωποι ὀλιγώτεροι.

Τελειῶνων τὴν ὁμιλίαν μου ἐπιθυμῶ νὰ ἀπευθύνω θερμὴν παράκλησιν πρὸς τὴν Κυβέρνησιν καὶ τὰ ἄλλα Κόμματα τῆς Χώρας περὶ ψηφίσεως Νόμου Συστάσεως Ἀνωτάτης Ἐξουσίας Δημοσίας Καλαισθησίας, ἵνα δι' αὐτοῦ ἡμπορέσῃ, μετὰ τῶν ἄλλων ἱστορικῶν μνημείων, νὰ μείνῃ ἀλώβητος καὶ ἡ Ἀκαδημία μας, τὸ ὠραιότατον αὐτὸ νεοκλασσικὸν κτήριο τῶν Ἀθηνῶν.

ΛΟΓΟΣ ΤΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΓΡΑΜΜΑΤΕΩΣ Κ. ΙΩΑΝΝΟΥ ΘΕΟΔΩΡΑΚΟΠΟΥΛΟΥ

Ἡ ἰδρυσις τῆς Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν ἀποτελεῖ μέγαν σταθμὸν εἰς τὴν ἐπιστημονικὴν καὶ πνευματικὴν ζωὴν τοῦ ἔθνους. Εἶναι χαρακτηριστικὸν ὅτι ἀμέσως μετὰ τὴν μικρασιατικὴν καταστροφὴν, ἣ ὁποία συνεκλόνησεν ὅλον τὸ ἔθνος, ἡ ἐλευθέρᾳ Ἑλλάδι ἰδρῦει δύο μεγάλα πνευματικὰ ἰδρύματα, τὴν Ἀκαδημίαν Ἀθηνῶν καὶ τὸ Πανεπιστήμιον Θεσσαλονίκης. Τὰ δύο αὐτὰ γεγονότα πρέπει νὰ νοηθοῦν ὡς ἀπάντησις εἰς τὴν συμφορὰν τοῦ ἔθνους.

Ὁ νομοθέτης τῆς Ἀκαδημίας διὰ τοῦ ἰδρυτικοῦ αὐτῆς νόμου περιέλαβεν εἰς αὐτὴν ἅπαν τὸ ἐπιστητὸν, τὸ ὅποϊον καὶ κατένειμεν εἰς τρεῖς τάξεις. Ἡ κατανομὴ αὐτὴ στηρίζεται εἰς τὴν βασικὴν ἐννοιολογικὴν καὶ φιλοσοφικὴν διάκρισιν μεταξὺ φύσεως καὶ ἱστορίας. Ὡς περιεχόμενον τῆς πρώτης Τάξεως ὥρισεν ὁ νομοθέτης τὰς Φυσικὰς Ἐπιστήμας καὶ τὰ Μαθηματικά. Ἡ κατάταξις ὁμῶς τῶν Μαθηματικῶν εἰς τὴν αὐτὴν Τάξιν ἐννοιολογικῶς δὲν δικαιολογεῖται, διότι ἐνῶ τὸ ἀντικείμενον τῶν Φυσικῶν Ἐπιστημῶν εἶναι δεδομένον, τὸ ἀντικείμενον τῶν Μαθηματικῶν εἶναι δημιουργημὰ τοῦ νοῦ. Ἐν τούτοις ἐπειδὴ αἱ Φυσικαὶ Ἐπιστήμαι προὑποθέτουν σχεδὸν πάντοτε τὰ Μαθηματικά, διὰ τοῦτο ἡ ἔνταξις αὐτῶν εἰς τὴν πρώτην Τάξιν εἶναι